

Húsz éve az EU-ban: sikersztori az elszalasztott lehetőségek ellenére is

Bodacz Péter | hang.hu | 2024. május 01., 08:30

Húsz évvel ezelőtt, 2004 május elsején csatlakozott Magyarország – kilenc másik országgal együtt – az Európai Unióhoz. Ezzel egy 14 éves előkészítési időszak végére került pont és kezdődött egy új időszámítás, amely korábban elérhetetlen pénzbőséget, befolyást és együttműködési lehetőségek sorát hozta – és hozza azóta is.

14 év előkészítés

Már a rendszerváltás évében, 1990-ben megkezdődtek a tárgyalások a teljes jogú tagság előszobáját jelentő társulási szerződésről, egy évvel később, 1991 végén pedig Antall József miniszterelnök látta el kézjegyével a dokumentumot. Magyarország hivatalos EU-tagsági kérelmet Jeszenszky Géza magyar külügyminiszter nyújtotta be Athénban, 1994. áprilisában, a csatlakozási tárgyalások azonban csak újabb négy év elteltével, 1998 végén, már az első Orbán-kormány idején indultak meg. Öt évig eltartottak, majd a Medgyessy-kormány zárhatta le a folyamatot. 2003. április 12-én népszavazást is tartottak EU-tagságunkról, amelyen a résztvevők 82 százaléka igent mondott. Ilyen előzmények után érkezett el a teljes jogú tagság napja. Három évvel később 2007. december 21-én Magyarország is csatlakozott a személyek valódi mozgásszabadságát biztosító schengeni térségbe, ugyanakkor az euró bevezetése azóta sem történt meg és a kormány szándékait látva egyhamar nem is kerül napirendre a kérdés.

Szabadságharc és pénzeső

Bár Orbán Viktor miniszterelnök vezetésével a magyar kormány hosszú évek óta szabadságharcot vív „Brüsszellel” szemben, kijelenthető, hogy az elmúlt húsz évben elért gazdasági eredmények közelében se lenne Magyarország az uniós tagságunknak köszönhető gazdasági lehetőségek, az egységes belső piac, a közösségi jogalkotásban való részvétel és nem utolsósorban az uniós költségvetésből származó óriási pénzmennyiség nélkül.

És, hogy mit jelent ez a számok szintjén: az Európai Bizottság [adatai](#) szerint 2004 és 2022 között összesen, közel 20 milliárd eurónyi befizetése volt Magyarországnak a közös uniós költségvetésbe. Ennek az összegnek ugyanakkor több mint négyszerese, 83 milliárd euró áramlott hazánkba. Ez éves szinten átlagosan 4,4 milliárd eurót, – 390 forintos árfolyammal számolva – 1716 milliárd forintot jelent.

A pénzeső pedig a jelenlegi költségvetési ciklusban is tart: Magyarország a 2021-27-es költségvetésből mintegy 43 milliárd euró támogatásra számíthat elvileg. A legjelentősebb forrás, 13,6 milliárd euró a regionális fejlesztésekre fordítható, 5,5 milliárd euró a foglalkoztatási és oktatási lehetőségek fejlesztésére, illetve a leginkább sebezhető, a szegénység veszélyének kitétt emberek helyzetének javítására használható, 3,4 milliárd euró pedig a transzeurópai közlekedési hálózatok fejlesztésére, illetve az energetikához és közlekedéshez kapcsolódó környezetvédelmi beruházásokra áll rendelkezésre. Több, mint 12 milliárd euró érkezik mezőgazdasági támogatásokra és vidékfejlesztésre. Ezen felül a kohéziós politikai eszközöknek a covid járvány hatásainak enyhítésére elfogadott többlettámogatásából (ReactEU) Magyarország mintegy 1 milliárd euróra jogosult, illetve a Helyreállítási és Rezilienciaépítési eszközből (RRF) mintegy 7 milliárd euró vissza nem térítendő támogatásra. (Az RRF keretében 9 milliárd eurót meghaladó hitel is Magyarország rendelkezésre áll.)

De nem alábecsülendő az a szintén az Európai Bizottságtól származó becslés sem, miszerint Magyarország GDP-je mintegy 20 százalékkal magasabb, mint amennyi EU-tagság nélkül lenne. Ez az eredmény pedig elsősorban nem is a pénznek, hanem az egységes piac jelentette előnyöknek tulajdonítható.

Jobb bent, mint kint

Ha összehasonlítjuk Horvátországot vagy Magyarországot Szerbiával, Lengyelországot a háború előtti Ukrajnával, akkor jól látható, húsz évvel ezelőtti csatlakozásunknak milyen pozitív hozadéka vannak. Óriási mennyiségű forrás, a közös piac jelentette előnyök, a tény, hogy ott ülhetünk az asztalnál, ahol a döntések születnek, valamint a közös intézményrendszerhez való tartózkodásból fakadó stabilitás mind-mind a gazdaság javát szolgálják – fejtette ki lapunk megkeresésére Csaba László közgazdász, egyetemi tanár, akit a húsz évvel ezelőtti európai uniós csatlakozásunk gazdasági hozadékairól és hazánk elért eredményeiről kérdeztünk. Mint felhívta rá a figyelmet, az elmúlt két évtizedben Magyarország az általa megtermelt GDP 1 százalékának megfelelő összeggel járult hozzá az EU közös költségvetéséhez, miközben 3 százaléknak megfelelő forrás érkezett, ami reálértéken számolva két Marshall-tervnyi pénzügyi injekció.

De uniós tagságunk egyéb módon is hozzájárult a gazdasági helyzetünk javulásához: az átalakuló országok intézményrendszere a befektetők számára mérsékelt hitelességű, jellemzően inkább extra kockázati tényező, különösen olyan válságok idején, mint az 1995-ös orosz gazdasági összeomlás, a 2008-as világgazdasági krízis, vagy a covid-járvány. Ám az, hogy Magyarország az EU intézményrendszeréhez illeszkedik, nagyban növelte a piacok bizalmát, ezért sem történt eddig jelentős tőke kivonás. Emellett – hívta fel rá a figyelmet a közgazdász – szintén hozzájárul a gazdasági stabilitáshoz, hogy ezekben a krízisekben mindig számíthatunk az EU, az Európai Központi Bank pénzügyi segítségére is.

– Magyarország számára az egyik legfőbb előny, hogy rá vagyunk kényszerítve a bizonyos szabályok szerinti működésre és gazdálkodásra. A szabályok kiterjednek számos területre, a beruházásokra, az államigazgatásra, vagy épp az egyetemek fenntartására. Ez a keretrendszer egyszerűen jobb annál, mint amit mi magunktól ki tudnánk találni és betartatni. Ebből pedig az következik, hogy uniós tagságunk egy win-win helyzet, jól járunk vele mi, és jól jár vele az EU

egésze is – fejtette ki Csaba László, aki szerint a közösség számára nem elsősorban a piac miatt fontos Magyarország, hanem azért, mert Európa számára fontos, hogy a térség politikailag és gazdaságilag is stabil, Európa felé elkötelezett legyen. Ezért cserébe Magyarország teljes jogú tagként komoly befolyással rendelkezik, miközben nincsenek ásványkincseink és nem számítunk pénzügyi központnak sem.

Túlzott várakozások és a forint ára

A közgazdász kitért az uniós csatlakozással járó, de ki nem használt lehetőségekre is. Úgy véli, a társadalomban volt egy túlzott várakozás az ország fejlődési ívére vonatkozóan, ami nem teljesült. – Sokan arra számítottak, hogy a források birtokában olyan fejlődést fog produkálni az ország, mint a háború után az 50-es, 60-es években Németország. Az, hogy ez nem jött össze, kudarcnak éljük meg, pedig látni kellene azt is, hogy hasonlóan robbanásszerű fejlődésre Európában senki, sem Franciaország, sem Olaszország, sem Spanyolország nem volt képes. A magyar gazdaság és társadalom fejlődési ívét inkább a hozzánk hasonló helyzetű országokhoz érdemes mérni. Sajnos már ezekhez képest is van lemaradásunk – fogalmazott, példaként említve, hogy a versenyképességi rangsorban az átalakuló országok mezőnyében lemaradók vagyunk.

A közgazdász úgy látja, nem Brüsszel hibája az sem, hogy az igen komoly forrásbőség ellenére nem, vagy legfeljebb alig javult a közszolgáltatások minősége hazánkban. – Ez nem az EU kompetenciája, minden tagország szabadon dönthet arról, hogy mibe fekteti forrásait. Nálunk is politikai döntés kérdése, hogy az oktatási rendszerre, az egészségügyre, vagy a vasútfejlesztésre áldoz-e pénz az állam, vagy egyéb, az általános életminőségre kisebb közvetlen hatást gyakorló területekre – jegyezte meg.

Csaba László szerint minden magyar vagyoni helyzetét mélyen érintő mulasztás, hogy Magyarország nem vezette be az eurót 2008-ban, amikor a legtöbb szakértő és elemző úgy ítélte meg, hogy időszerű lenne a lépés Magyarország esetében is. – 2008 nyarán még 235 forint körül mozgott a közös pénz árfolyama, ma 390 forint. Az akkori és mostani árfolyam közötti különbség a veszteség – fogalmazott, megjegyezve: az euróövezethez való tartozás egy olyan védőhálót jelent, ami egy pénzügyi válság esetén – ami a bármikor bekövetkezhet – mind a költségvetést, mind a nagy bankokat megvédi.